

Pag. 318 ff

Naturligt nok var Bjørnbaks Indflydelse størst i selve Aarhus, den rakte imidlertid adskilligt videre. Dens Betydning i Aalborg og Randers er omtalt, men den sporedes ogsaa sydpaa, navnlig i HORSSENS. Som "Internationale"s Kredsformand her fungerede en Smedesvend ved Navn J. Gronemann valgt ca. 20. 11. 1871, Socdem. 25. 11. 1871 (Horsens Avis 2. 12. 1871). Hans Billede tegner sig i Kilderne knap saa klart som som Kruses. Han virker mindre moden, mere usikker i sin Optreden. Hvor Kruse var saglig indtil Tørhed, havde Gronemann en lidt naiv Tilbøjelighed til at stille sig selv i Positur. Ved Folketingsvalget 1872 søgte han Valg i Bjerrekredsen, ved et Valgermøde (Horsens Avis 13. 6. 1872) erklærede han "at være ret og slet Smedesvend, men hans Liv og Vandel var pletfri", han mente "at være i Besiddelse af en fast og urokkelige Villiem om end ikke af stærke Aandsevner, men disse sidste kunde gå efterhaanden komme". Ved en anden Lejlighed gik Selvschildringen ud paa, at han "vel ikke var nogen stor Aand, men dog heller ikke nogen Vagabond" (Horsens Avis 15. 7. 1872). I sin Agitation fremhævede han, at ogsaa Arbejderne burde repræsenteres paa Rigsdagen, "der er ikke Tale om Oprør, men de ville være med" (Horsens Avis 22. 9 samt 13. 6. 1872). Med denne jævne Formel traf han sikkert Sømmet paa Hovedet, imidlertid viste netop hans mange Undskyldninger, hvor uhørt dristigt det i Grunden syntes baade for ham selv og hans Omgivelser, at en simpel Arbejder saaledes vilde være Rigsdagsmand. Hans Krav til Lovgivningsmagten svarer iøvrigt meget nøje til Kruses og Bjørnbaks, og han bekendte sig da ogsaa aabenlyst til Venstres program (Horsens Avis 13. 6. 1872), paa den anden Side var hans Modkandidat en Venstremand, om end af de mest moderate Retning og i selve Horsens støttede han en anden Socialist imod Fr. Bajer, der her første Gang valgtes ind i Folketinget; i høj Grad med Urette mistænkte Gronemann denne alle demokratiske Idealers svorne Ridder for i Grunden at være Højremand, "naar han blev klædt af" (Jyllands Posten 18. 9. 1872). Gronemann var saaledes øjensynligt noget mere mistroisk overfor Venstrepartiet end Kruse, karakteristisk for Forskellen mellem de to Mænd er endvidere det lille Træk fra deres fælles Besøg i København, at Gronemann valgte at belyse Arbejderspørgsmaalet fra den sociale, Kruse fra den politiske Side (SocDem, 2. 8. 1872). Gronemanns større Forstaaelse af de sociale Modsetningers Betydning gjorde ham ogsaa stærkere interesseret i den faglige Kamp.

Pag. 324 f.

Men paa Foråret 1872 skærpedes de faglige Modsetninger overalt i Landet og samtidig med den københavnske Murerskrue foregik der ogsaa i Provinsen opsigtsvækkende Arbejdsnedlægger. I Horsens gjorde Skrædderne Begyndelsen. Da Svendene hos en enkelt Mester "ad Humanitetens Vej" havde opnaaet et Løntillæg paa 16 pct. bekendtgjores det i Avisen (Horsens Avis 6. 4. 1872) og foranledigede saaledes en almindelig Lønbevægelse. De øvrige Arbejdsgivere viste sig imidlertid mindre humane, og paa de fleste Værksteder blev Arbejder derfor standset. Strejken, der begyndte 11. April (SocDem, 12. 4. 1872), synes ledet af Svendesygekassens Bestyrelse (

Bekendtgørelser om Strejken i Horsens Avis 12.4. og 13.4. er signeret "Bestyrelsen", Soc-Dem 16.4. tales der om "en Energi hos Bestyrelsen, som kan gøre mange Laugsfor- eninger i København ilskamme". Alene Sammenhængen tyder her paa, at det drejer sig om Bestyrelsen for et Svendelav. Et saadant nævnes ganske vist ikke i Sygekasse- statistikken for 1866, men i Horsens Avis 3.7.1872 finder man et Avertissement fra "Skadersvendenes Sygekasse". En Skrædersektion i Horsens nævnes Soc-Dem 12.9.1873, men er ikke fundet omtalt tidligere, heller ikke under Strejken, men blev støttet ogsaa fra socialis isk Side; straks ved dens Udbrud underrettede Gronemann tele- grafisk "Socialisten" 12.4.1872, som derefter gennem A rtikler og Bekendtgørelser opmærksomt fulgte Konfliktens Forløb (Socialisten 12.4., 16.4., 20.4. og 24.4. 1872 m. fl. St.). Tidspunktet var fornuftigt valgt, den stigende Foraarsstravlhed gjorde hurtigt Mestrene forhandlingsvillige, i Løbet af 3-4 Dage faldt de fleste af dem til Føje. (Horsens Avis 15.4.1872) Forinden var allerede en ny Strejke begyndt.

Bevægelsen i Skomagerfaget i November 1871 havde bredt sig fra Aalborg til Ånders, længere sydpaa naaede den først et halvt Aar senere. Begyndelsen af April enedes Svendene i Aarhus om at fordre samme Forhøjelse som i Randers, et nedsat Uvalg havde en Sammenkomst med Mestrene, som imidlertid kun vilde give 8-10 pct. Uvalget holdt paa 18 pct. som Minimum og indkaldte derfor et nyt Svendemø- de, som sluttede sig til dette Standpunkt, da kun ret faa af Svendene, havde ind- fundet sig, blev det dog ikke til noget med at strejke, i Stedet synes man at have forsøgt at overtale Mestrene enkeltvis. - Anderledes gik det i H o r s e n s. Uroen her begyndte snarest tidligere end i Aarhus, 30 Marts indkaldet et anonymt Avertis- sement i Byen Avis "samtlige Skomagerøvende til Møde" (Horsens Avis 30.3.1872 se ogsaa 20.4.1872), 6. April forhandlede "flere Ting af Vigtighed paa en G eneral- forsamling i Svendelavet. (Horsens Avis 6.4.1872) Ogsaa her fordredes 18 pct. (Hor- sens Avis 15.4.1872) Mestrene tilbød en Priskurant med mindre Forhøjelser (Horsens Avis 20.4.1872). Utvivlsomt under Paavir ning af Skræddernes Eksempel afbrød Sven- dene imidlertid Forhandlingerne, 13. April nedlagdes Arbejdet (Horsens Avis 15.4. 1872). Atter ved denne Strejke samarbejder Svendelav og Socialister i tilsyneladen- de ubrudt Harmoni, dog viste "Internationale" endnu større Iver for Skomagernes end for Skræddernes Sag, hvad der vel staar i Forbindelse med Eksistensen af en særlig Skomagersektion. Ogsaa denne Gang telegraferede Gronemann til København (Socdem 16.4.1872), men samtidig iværksatte han en lokal Indsamling (Horsens Avis 17.4.1872) og da Strejken blev uventet langvarig, føjede han hertil et ejen- dommeligt og lidt naivt Forsøg paa at intimidere Arbejdsgiverne. Paa sin Bestyrel- ses vegne offentliggjorde han 4. Maj en Henvendelse (Horsens Avis 4.5.1872) til Skomagermestrene, hvori de opfordredes til at give efter, "da de meget godt selv vide, at ingen Svend kan leve med Familie efter den gamle Pris paa Grund af Uivs- fornødenhedernes bestandige Stigen". "I modsat Fald erklære vi fast og bestemt, at Arbejdet ikke bliver gjenoptaget og endvidere ville vi tilføje, at vi vil gjøre Alt for at gjøre Mestrene overflødige, samt at det ikke er Skomagersvendene, der

kæmper alene, men at de støttes af hele "Internationale", og i dennes Navn opfordre vi Mestrene til at vise Imødekommenhed, for at de ikke for sent skulle fortryde.... "Disse ord er forment faa Dage inden det københavnske Fælledmøde, maaske under direkte Indtryk af den berømte Artikel "Maalet er faldt" (Egos understregning), de viser, i hvilken Grad Øjeblikkets Uophidselse forplantede sig til Provinsbyerne, blot en Uge senere var Tonen utvivlsomt blevet en anden. De Horsens Skomagemestre lod sig dog næppe dupere, Strejken sluttede ganske vist ca. 8. Maj med Vedtagelse af en Friskurant (Horsens Folkeblad 10.5.1872) men denne har næppe tilstaaet Svendene stort, end de havde kunnet faa ogsaa uden at nedlægge Arbejdet (I en Tale refereret af Vejle Amts Folkeblad 14.5.1872 erkendte Gronemann, at Strejken havde "skadet baade Svendene og de smaa Mestere, men maaske gavnet de store Mestere". Talende er ogsaa, at Socialisten først 17.5. ofrer 4 Linjer paa Strejkens Afslutning, og at disse helt hidrører fra Notitsen i Horsens Folkeblad). Bevægelsen i Faget var imidlertid ikke standset i Horsens.....

Pag. 326

Af Lønebvegelserne i Provinsen 1871-73 vidner de to Haandværkerstrejker i Horsens særlig tydeligt om "Internationale"s Betydning ogsaa paa rent faglige Omraade..... De tre sidst skildrede Strejker (2 i Horsens og 1 skibstømmerstrejke i Svendborg) er de største, Gennembrudsaaene har at opvise i Provinskøbstæderne, her som i København naaede Uroen sit Højdepunkt i April 1872. Den vedvarede dog hele Sommeren igennem og adskillige smaa spredte Arbejdsnedlæggelser fandt Sted. Skomagerne fortsatte deres Kamp, i Juli var der en lille Murerstrejke i Fredericia, en noget tumultuarisk Anlægsarbejderstrejke ved Tudeaa (Aalborg Stiftstidende 19.7.1872, en lignende Strejke af Arbejderne ved Horsens - Aarhus Landevej nævner Vejle Amts Folkeblad 4.5.1872), en Landarbejderstrejke paa Herregaarden Aakjær ved Horsens (Socdem 13.7.1872), i August standedes Arbejdet paa et stort Jernstøberi i Aarhus, (Horsens Avis 13.8.1872) og kort efter rejste Lavnearbejderne sammesteds Kravet om højere Løn, de havde Hældet med sig i første Omgang, men afskedigedes et Par Uger senere, da Arbejdsgiverne havde skaffet andre Folk.....

Under den faglige Vaabenhvile arbejdede "Internationale"s dav. Formand, Gilmager Würtz med beundringsværdig Energi paa at udvide og styrke Foreningens Rammer. Efter at Kruses og Gronemanns Besøg i København omkring 1. August havde fornyet Forbindelsen mellem jysk og københavnsk Arbejderbevægelse, iværksatte Würtz den følgende Vinter til Gengæld en livlig Agitation i Provinsen. I Oktober gæstede han Horsens Socdem. 11.10.1872, Horsens Avis 12.10.1872, Paa en ny Rejse talte han igen i Horsens (Horsens Avis 9.11.1872. Han genopretter Foreningerne i Aalborg, i Marts 1872 i Odense, og endnu i samme Maaned besøgte han paany Fredericia, Kolding og Horsens (Socdem. 16.3. og 20.3.1873) og naaede endda at faa stiftet en Afdeling i Næstved.